

Arnhemse soap om paradijs aan de Rijn

Het leek een mooi plan voor het na tuur gebiedje in Arnhem: een landschapspark met hippe horeca. Maar over een woonwijk was niets gezegd.

Mac van Dinther 6 november 2015, 2:01

Stadsblokken-Meinerswijk in Arnhem, met nog een restant van de oude ASM-werf. Beeld Marcel van den Bergh

Het schilderij in de woonkamer van Maarten Vinkenburg (64) hangt scheef. Nee, zegt Vinkenburg: het schilderij hangt recht, het is de woonkamer die uit het lood hangt. Omdat het water in de Rijn extreem laag staat, ligt zijn woonboot aan de grond, waardoor alles scheef staat. 'Dat is een van de ongemakken van wonen op een woonboot.'

Maar verder zitten er louter voordelen aan het wonen in de Haven van Coers, een binnenhaventje in de Rijn bij Arnhem. Als Vinkenburg uit zijn raam kijkt, ziet hij spiegelglad water, omzoomd door hoge bomen. Regelmatig vliegt een ijsvogeltje voorbij, de bever komt langs. En dat op nog geen 10 minuten fietsen van het centrum van Arnhem dat aan de overkant van de rivier ligt, verscholen achter hoge bomen.

'Een paradijs', zegt Vinkenborg.

Maar het paradijs wordt bedreigd. En niet voor het eerst. Het is een Arnhemse soap: het jarenlange gesoebat over Stadsblokken-Meinerswijk, een 450 hectare nagenoeg onbebouwd gebied aan zuidoever van de Rijn. Ingeklemd tussen het oude centrum op de noordoever en de nieuwe woonwijken in Zuid, ligt het midden in het stadshart.

Het is een gebiedje dat schreeuwt om een plan. Plannen waren er genoeg de afgelopen jaren. Er zou een markthal à la Beverwijk komen, Stadsblokken zou een Vinex-locatie worden, het zou worden opgetuigd tot Floriade-terrein. Het meest megalomane idee kwam van Phanos dat in 2006 voor 30 miljoen een groot deel van de grond kocht: de projectontwikkelaar voorzag een 'Manhattan aan de Rijn' met 6- tot 10 duizend woningen op een eiland.

'Wilde achtertuin van Arnhem'

Phanos ging in 2012 failliet en van alle plannen kwam niets terecht. En dus is Stadsblokken-Meinerswijk nog steeds wat het al jaren is: een natuurgebied met aan de randen een rommelig bedrijfsterrein, de verloederde restanten van een oude scheepswerf en een idyllische binnenhaven voor veertien gelukkige woonboten.

De 'wilde achtertuin van Arnhem' wordt het liefkozend genoemd. 'Maar geen tuin waar je op zondag gezellig met je kinderen gaat wandelen', zegt landschapsarchitect Harro de Jong. Hij maakte met de Arnhemse conceptontwikkelaar Frank Donders een nieuw plan. Ditmaal in opdracht van de curator van Phanos, die de opdracht heeft nog iets uit de failliete boedel te halen.

'De Eilanden 2.0' werd onlangs gepresenteerd en ziet er op papier prachtig uit. Als het aan Donders en De Jong ligt, wordt Stadsblokken-Meinerswijk een bruisend landschapspark, met plassen en strandjes, een duinenlandschap met ruimte voor feesten, culturele broedplekken en hippe horeca. Het grootste deel van het gebied wordt natuur.

Het voorstel werd goed ontvangen. Projectontwikkelaar KondorWessels, die de grond onlangs voor een onbekend bedrag overnam uit de failliete boedel van Phanos,

vindt het zelfs een 'hartstikke mooi plan'. Maar om al dat fraais te bekostigen, moeten wel woningen in het gebied worden gebouwd. 250 tot 350, schatten de plannenmakers, te bouwen rond de voormalige scheepswerf, op een plek waar nu vooral bedrijven staan.

Troef

Dat is tegen het zere been van de Werkgroep Kloppend Stadshart die zich ervoor inzet Stadsblokken-Meinerswijk vrij te houden van woningbouw. En ze hebben een troef, zegt Vinkenburg namens de werkgroep. Na het afschieten van Manhattan aan de Rijn werd een 'burgerparticipatieproces' in gang gezet waarin iedereen mocht meepraten over de toekomst van het gebied.

Dat resulteerde in een door de gemeenteraad geaccordeerde Gebiedsvisie waarin Stadsblokken-Meinerswijk werd gekenschetst als een groen uiterwaardenpark met ruimte voor cultuur en recreatie. Er werd gerept over 'ondersteunende bebouwing'. Maar geen letter over een woonwijk met appartementen en villa's.

De Eilanden 2.0 leidde ook tot politieke consternatie. Donders en De Jong werkten nauw samen met gemeente-ambtenaren die ressorteerden onder GroenLinks wethouder Henk Kok, waarmee de schijn bestond dat Kok sympathiek stond tegenover het idee.

Zijn partij denkt daar heel anders over. GroenLinks ging de gemeenteraadsverkiezingen in met het voorstel van Stadsblokken-Meinerswijk een nationaal park te maken. De bouw van 350 woningen past daar absoluut niet in, zegt fractievoorzitter Cathelijne Bouwkamp. 'Wij hebben meet af aan gezegd: dat gaan we zo niet uitvoeren.'

1,01 procent bebouwd

Volgens Bouwman neemt De Eilanden 2.0 een loopje met de gebiedsvisie. Zij zocht steun in het college, maar andere partijen zagen juist wèl wat in het plan. 'Mij was snel duidelijk dat we daar niet uit gingen komen.' Daarmee was een breekpunt ontstaan. Wethouder Kok trad begin oktober terug wegens gezondheidsredenen. Voor een nieuwe wethouder kon worden benoemd, stapte GroenLinks uit het college.

Daarmee is de kans dat De Eilanden 2.0 wordt uitgevoerd niet per se afgenomen, maar als het gebeurt, dan zonder GroenLinks. Dat kan overigens best nog een tijd duren, waarschuwt Bouwkamp. De provincie en Rijkswaterstaat moeten er ook nog hun goedkeuring aan hechten en Rijkswaterstaat is niet tuk op woningbouw in de uiterwaarden.

Landschapsarchitect De Jong snapt er niks van. 'Ik stond te juichen toen ik dit gebied voor het eerst zag. Ik zag het al helemaal voor me.' In hun voorstel, benadrukt hij, wordt 1,01 procent van het gebied bebouwd. 'Dat kun je toch moeilijk veel noemen.' Het doel van De Eilanden 2.0 is juist om het grootste deel van het gebied openlijk toegankelijk te maken. 'Het moet iets worden voor alle Arnhemmers.'

Dat is precies wat Vinkenborg ook wil, maar dan zonder nieuwe woningen. Hij laat een foto zien waarop SP-wethouder Gerrie Elfrink met Emile Roemer naast een spandoek staat met de tekst: Hier komt nationaal Park Meinerswijk. 'Nu houdt hij zich ineens stil. Dat vinden wij zorgelijk.'

Mislukt

Arnhem wordt wel de 'stad die zichzelf tegenhoudt' genoemd. Diverse projecten zijn mislukt of ernstig vertraagd.

In 1996 worden plannen gepresenteerd voor Arnhem Centraal, een geheel nieuw station, ontworpen door architect Ben van Berkel. Aanvankelijk zou het station in 2008 klaar zijn. In 2009 wordt dat wegens problemen met de bouw en financiële tekorten opgeschoven tot 2011. In 2011 wordt de opening weer twee jaar uitgesteld. In november van dit jaar wordt Arnhem Centraal officieel geopend.

In 2007 mag de Arnhemse bevolking zich in een 'prerefendum' uitspreken voor of tegen een binnenhaven in de Rijn. De haven, bedoeld om de rivier meer de stad in te halen, is getekend door de Spaanse architect Manuel de Sòla-Morales die ook het havenfront van Barcelona heeft ontworpen. Slechts 10 procent van de Arnhemmers komt opdagen. In 2010 haalt het nieuwe college een streep door het havenplan.

In 2013 mogen de inwoners van Arnhem stemmen over de komst van Kunstencluster ArtA. Dat moet onderdak bieden aan onder andere Museum Arnhem en filmhuis Focus. Een meerderheid stemt tegen. In 2014 wordt het project tijdens onderhandelingen over een nieuw college geschrapt.